

**RAKKAAT
ELÄIMET,
JOITA
SYÖMME**

PAVEL TAHKOVUORI &
BENJAMIN PITKÄNEN

**RAKKAAT
ELÄIMET,
JOITA
SYÖMME**

into

© Pavel Tahkavuori, Benjamin Pitkänen ja Into Kustannus 2024

into

Into Kustannus Oy
www.intokustannus.fi

Kansi: Pavel Tahkavuori

ISBN 978-952-393-493-1
Paino: Meedia Zone, Viro 2024

Sisällys

<i>Alkusanat</i>	13
------------------------	----

I EMPATIA ON ÄÄRIAJATTELUA

<i>Minne rakkaus ei ulotu</i>	17
Keitä tänään syötäisiin?	21
Outolintu	26
Suljettujen ovien takana	28
Päätös, jolla on seuraamukset	32
Valinta, jota ei saa kritisoida	35
Kaikki mikä ostoskoriin mahtuu	39
Ruokahalun pilaaajat	43
Omasta mielestämme maailman viisain eläin	45
Jokainen on uniikki yksilö	47
Kotimaassa kaikki on aina hyvin	50
Hiljainen tragedia	52
Lihaparadoksi	57

II MISTÄ RUOKA EDES TULEE?

<i>Oletko koskaan käynyt maatilalla?</i>	61
Lehmä – välttämätön paha	64
Tasangoilta betonilattialle	66
Eihän maito tapa?	69
Sairaskin lehmä lypsää	70
Ei maitoa ilman vasikkaa	73
Vasikan elämä	75
Tilalliset rakastavat eläimiä	78
Iloiset eläimet ahtaissa karsinoissa	80
Eläimen hyvinvointia ei voi maistaa	84
Karsina on sian koko maailma	85
Pesän sijasta muoviritilät ja häkki	88
Euroopan onnellisimmat siat	90
No can do	92
Mainoksissa kaikki on utopiaa	96
Kipua nuorella iällä	98
Vähätelty kipu	100
Lintu, jota ei pitäisi olla olemassa	102
Antibioottivapaa ei ole synonyymi terveelle	105
Maailman varjelluimpia salaisuuksia	108
Eihän muniminen tapa kanaa?	109
Kouluissa opetetaan lyömään eläimiä	112

Eläinlääkärit – kuolema on arkipäivää	115
Saako tappamista kuvata?	118
Tainnutuskehto	120
Maatilojen kunto	123
Esimerkillistä toimintaa, joka johtaa rikokseen	127
Tuotantoeläimen ja lemmikin häilyvä raja	131

III RUOANTUOTANNON MYYTIT

<i>Nauravat nakit ja kiljuvat porsaas</i>	135
S(u)omen vihatuin aktivisti	137
Nehän ovat vain eläimiä	140
No brain, no pain	143
Mitä jos ei välitä kaloista?	146
Onko perheyritys aina vastuullinen?	149
Lähitilan päästöpahis	152
Kuka syö kaiken viljamme?	156
Ruokahävikki	159
Omavaraisuuden illuusio	161
Prosessoitu vegaaniruoka	164
Lihansyönti on luonnollista	166
Ravintoketjun huipulla	168
Eläimet kuolevat sukupuuttoon	171
Veganismin terveellisyys	176

Perinteet	180
Ääriajattelijat	181
Saako tästä edes puhua?	183
Tekopyhät vegaanit	186
Whataboutismi	188

IV MITEN OPIMME SYÖMÄÄN ELÄIMIÄ?

<i>Kuka päättää mitä syöt?</i>	193
Vitun vegaani	195
Ruokakasvatus	197
Maitomaa	200
Sosiaalisen median syövereissä	203
Vegaanit mediassa	205
Tarinankertojalla on väliä	207
Etusivulla makkaramainos	210
Objektiivinen toimittaja vai kiilusilmäinen aktivisti	212
Ruoan politisointi	216
Tukholma-syndroomaa ministeriössä	219
Täällä määrää MTK	221
Oma lehmä navetassa	226
Raha kasvaa pelloilla	228
Kauppa kehityksen portinvartijana	230

V RAVINNON JA MAAPALLON TULEVAISUUS

<i>Väistämätön maatalouden muutos</i>	235
Ilmastotoimien hinta	237
Helteen uhrit	239
Kasvatamme eläimiä ja tauteja	241
Kaikki tiet vievät zoonoosiin	246
Vesikriisi on jo täällä	248
Vesi, jonka syömme	249
Luontokato Itämerellä	252
Kielletään kaikki tiede	254
Saako yritys tehdä paremmin?	257
Sota aidosta ruoasta	261
Ruokakulttuuri ja kieli muuttuvat	265
Tulevaisuuden proteiini	267

LOPUKSI: MAAILMAN HELPOIN JA VAIKEIN RATKAISU 271

<i>Kiitokset</i>	275
<i>Kirjaan haastatellut henkilöt</i>	277
<i>Viitteet</i>	279

Et voi elää ainoatakaan päivää vaikuttamatta muuhun maailmaan ympärilläsi. Se, mitä teet, muuttaa maailmaa, ja sinun on päätettävä, millaisen vaikutuksen haluat tehdä.

- JANE GOODALL

Alkusanat

Kauniissa 1800-luvulla rakennetussa kerrostalossa, keskellä vilkasta Helsingin Bulevardia, sijaitsi unelmieni työpaikka. Kahdeksan vuotta sitten, kun nousin ensimmäistä kertaa rakennuksen kulkuvia porraskäytäviä pitkin, jännitys ja pelko sekoittuivat yhdeksi tunteeksi. Olin päättänyt kokeilla itselleni epätavalliselta ja täysin uhkarohkealta tuntuva tapaa hakea töitä: soittaa toimiston ovikelloa ja kysyä työpaikkaa. Koska tiesin, että saattaisin tulla toisiin ajatuksiin ja paeta paikalta, painoin ovikelloa heti, kun astuin oikean oven kohdalle. Yritys kannatti, ja kahden viikon päästä aloitin työt markkinointitutkimuksen parissa. Seuraavien vuosien aikana selvitin suomalaisten ruokailutottumuksia ja ohjeistin yrityksiä kuluttajatrendeistä ja mainosten vetovoimaisuudesta. Kun Suomen suurimmat lihayritykset halusivat testata uusia tuotteitaan, kyselin haastatteluun saapuvilta kuluttajilta, mikä esittelemistäni kinkkupaketeista houkutteli eniten tai mikä vihreistä lihapakkauksista loi vastuullisimman mielikuvan.

Vuosia myöhemmin halusin päästä itse vaikuttamaan mainoskuviin ja oppia luomaan mainoksia, jotka herättävät kuluttajien kiinnostuksen. Perustin valokuvausyrityksen ja siirryin kuvaamaan ravintoloiden tähtiannoksia ja yritysten markkinointikuvia. Tiesin, miten burgereista sai kuvattua mahdollisimman houkuttelevia ja kuinka sisäfilepihvi kannatti asetella, että sen sai näyttämään mehevältä ja murealta. Intohimoni työhön heijastui myös vapaa-ajalle, kun arjen kokkaamisesta muovautui tärkeä harrastus, ja ruoasta tuli entistä arvokkaampi nautinto kiireisten päivien keskellä.

Vuonna 2020, syödessäni pepperonipizzaa paikallisessa ravintolassa, luin verkkolehdestä teurastamolla työskennelleen eläinlääkäriin haastattelua, ja suhtautumiseni ruokaan järkkyy. Eläinlääkäri Lina Gustafsson kuvaili eläinten terveyden tilannetta ja olosuhteita niin karneella mutta yksityiskohtaisella tavalla, että tunsin ensimmäistä kertaa eläinten läsnäolon syömieni ruokien tuotantoketjussa. Ja tunne ei ollut positiivinen. ”Onneksi tämä on Ruotsista”, muistan tuumineeni, kunnes luin artikkelista: ”Myös Suomessa käytetään samoja menetelmiä.” Olin juuri syönyt elämäni viimeisen lihapizzan, mutta en vielä tiennyt sitä.

En enää nähnyt kuvaamiani ravintoloiden ruoka-annoksia myytävänä tuotteina vaan jonkun yksilön osina, ja pahoittelevasti rupe-
sin kieltäytymään valokuvauskeikoista. Unelmatyöni ruoan markkinoinnin parissa koki liian ison särön. Siirryin kuvaamaan ihmisiä, juhlia ja perhealbumeita. Vitsailin aina, että jokainen päivä on juhlaa, kun kesän työkalenteri täyttyi hääpäivistä ja ristiäisistä. Mutta ajatuksissani pyöri vieläkin se eläinlääkäriin haastattelu – halusin selvittää ja näyttää myös muille, mitä Suomen tuotannossa hyödynnetyt eläimet kokevat ja miltä heidän elämänsä näyttää.

Samalla tavalla tämäkin kirja syntyi tarpeesta tuoda eläinten miltei näkymätön arki ja elämä kaikille nähtäväksi. Yhdessä Benjamin Pitkäsen kanssa aloitimme työstämään kirjaa, jonka olisimme itse halunneet lukea nuorempana. Silloin, kun suhteemme eläimiin oli vielä aivan toisenlainen. Kun Benjamin kasvoi maalaismaisemissa lehmien ympäröimänä, hänen unelma-ammattinsa oli lammaspaimen. Lukiossa lehmänmaitoa kului niin paljon, että litran tölkki piti ottaa mukaan ruokapöytään, ja lempiruokana oli kermainen kinkkukiusaus. Kun ovet avautuivat Helsingin yliopiston valtiotieteellisessä tiedekunnassa, kaikkein eniten nuorta opiskelijaa kiinnosti yhteiskunnallisen muutoksen koulutusohjelma. Muutos oli nimittäin syntynyt jo Benjaminissa itsessään. Kinkulla ja pekonilla kasvanut Pitkänen on nykyisin yksi Suomen tunnetuimmista eläinten puolestapuhujista. Hänen jääkaappinsa sisältö muuttui lähes

kymmenen vuotta sitten, kun hän näki eläintuotantoa käsittelevän dokumenttielokuvan. Vaikka takana on kymmeniä kouluvierailuja, paneeleita sekä tv- ja radiohaastatteluja, keskustelut vierailujen jälkeen jäävät vahvimmin mieleen. ”Niistä näkee, miten kasvava määrä ihmisiä kyseenalaistaa tottumuksia”, Benjamin kommentoi kokemuksiaan.

Olemme maidon kärkikuluttajia maailmalla ja puhumme ruoasta joka päivä, mutta eläimet, joita syömme tai joiden maitoa juomme, eivät viivy yleensä mielessämme pitkään. Lautasella on yksilön sijaan tuttu ja maukas lihapulla. Siihen mahtuvat kaikki aikakautemme suurimmat haasteet: ilmastonmuutoksen kiihtyminen, helleaallot, vesistöjen saastumiset, zoonootit, kansantaudit ja eettiset kysymykset eläinten käyttämisestä ruoaksi. Näiden pulmien äärellä voi väistämättä tuntea itsensä pieneksi.

Kenties siksi usein puhumme, että maailma muuttuu, ihan kuin itseksensä, löytämällä uuden raiteen ja suunnan. Mutta maailmaa tietoisesti ja aktiivisesti muokataan, niin hyvään kuin huonompaankin suuntaan. Jo pelkästään ruokavalinnoillamme me vaikutamme, minkälainen on suhteemme eläimiin ja miltä tulevaisuuden ruoantuotanto näyttää.

Päätöksemme siitä, mitä tänään syötäisiin, ei ole vain yksinkertainen tottumiskysymys ja täysin oma päätös vaan monin paikoin valtaviin mutta pääosin piilossa pysyttelevien vaikutusvaltaisten toimijoiden ohjaamaa. Emme elä siis tyhjiössä vaan monimutkaisessa yhteiskunnassa, jossa poliitikot, lait, verot, alan lobbaajat ja yritysten mainokset pyrkivät vaikuttamaan meihin. Ympäristössä, jossa kuluttajien vastuulliset päätökset ovat usein ristiriidassa yritysten voitontavoittelun kanssa. Siksi kirjassa vieraillaan haastattelujen kautta useassa paikassa, jonne ei toivota ulkopuolisia silmäpareja: kauppaketjujen suljetuissa tapaamisissa, joissa sovitaan lihan ja kasvipohjaisten proteiinien hintaeroista, sekä ministeriöiden ja liha-alan edunvalvojen tapaamisissa, kun teollisuuden toiveet jyräävät ohi kansalaisten edun. Kun teurastamoiden ja eläintilojen